

Etniske minoriteter og barnevernet

På hvilken måte kan man fremme et godt samarbeid mellom
etniske minoriteter og barnevernet?

Kandidatnummer: 1025

VID vitenskapelige høgskole

Diakonhjemmet, Oslo

Bacheloroppgave

Bachelor i sosialt arbeid

Kull: Sosialt arbeid heltid 2018

Antall ord: 7789

Dato: 05.05.2021

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven er resultatet av et litteraturstudie som tar for seg samarbeidet mellom etniske minoriteter og barnevernet. Problemstillingen: *På hvilken måte kan man fremme et godt samarbeid mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernansatte?* Tar sikte på å undersøke forhold som kan virke fremmende gjennom å analysere dybdeintervjuer av både etniske minoritetsforeldre og sosialarbeidere i barnevernet, i tillegg til å drøfte funnene i lys av teoretiske perspektiver som kritisk refleksjon, interseksjonalitet, kulturalisering og annengjøring. Resultatet av analysen fant at foreldre savner god nok informasjon og kunnskap om barnevernet og at denne mangelen blant annet har resultert i en utbredt frykt blant etniske minoriteter. Drøftingen vektlegger å finne ut av hvordan man møter informasjonsmangelen, hvordan kritisk refleksjon kan bidra til å bedre samarbeidet og om helhetsperspektivet til sosialarbeideren blir utfordret av kulturbegrepet og hva det har si for samarbeidet.

Abstract

This bachelor thesis is a result of a literature review that address the relationship between ethnic minorities and the child welfare services. The research question is: *In what way can one promote a good relationship between ethnic minorities and child welfare workers?* The research question seeks to examine some promoting conditions by analyzing in-depth interviews of ethnic minority parents and child care workers in addition to discuss the findings in light of theoretical perspectives such as critical reflection, intersectionality, culturalization and othering. The result of the analyzes found that the parents feel that they lack information and knowledge about the child welfare system and the result of that has led to a widespread fear among the ethnic minority parents. The discussion emphasizes finding out how to deal with the lack of information, how critical reflection can contribute to improve the relationship and if the social workers overall perspective are challenged by the concept of culture and the impact it has on the relationship.

Innholdsfortegnelse

1 INNLEDNING	3
1.1 VALG AV TEMA.....	3
1.2 AVGRENSNING OG PRESENTASJON AV PROBLEMSTILLING.....	4
1.3 SOSIALFAGLIG RELEVANS.....	4
1.4 BEGREPSAVKLARING.....	5
1.5 OPPGAVENS VIDERE OPPBYGNING	6
2 METODE	7
2.1 VALG AV METODE.....	7
2.2 FREMGANGSMÅTE	7
2.3 UTVALG	8
2.4 KILDEKRITIKK	9
3 TEORETISK PERSPEKTIV	11
3.1 KRITISK REFLEKSJON	11
3.2 INTERSEKSJONALITET	12
3.3 BAKKEBYRÅKRATI	13
3.4 KATEGORISERING.....	14
3.5 KULTURALISERING OG ANNENGJØRING	14
4 ANALYSE AV FUNN	15
4.1 KOMMUNIKASJON, TID OG DET RELASJONELLE	15
4.2 KUNNSKAP, MAKT OG INFORMASJON	18
4.3 TILLIT OG FRYKT.....	19
4.4 DET KULTURELLE ASPEKTET.....	20
5 DRØFTING	22
5.1 HVORDAN MØTE INFORMASJONSMANGELER?.....	22
5.2 HVORDAN KAN KRITISK REFLEKSJON BIDRA TIL Å BEDRE SAMARBEIDET MELLOM ETNISKE MINORITETSFØRELDRE OG BARNEVERNET?.....	25
5.3 KAN KULTURBEGREPET UTFORDRE SOSIALARBEIDERENS HELHETSPERSPEKTIV? OG HVA HAR DETTE Å SI FOR SAMARBEIDET MELLOM ETNISKE MINORITETSFØRELDRE OG BARNEVERNET?	26
6 AVSLUTNING	28
LITTERATURLISTE	29
VEDLEGG 1: LISTE OVER SELVVALGT PENSUM	33

1 Innledning

1.1 Valg av tema

Denne oppgaven handler om etniske minoritetsfamilier og det norske barnevernet. Jeg ønsker å undersøke om det potensielt finnes faktorer som fremmer godt samarbeid. Årsaken til valgt tematikk kommer fra min tid i praksis hvor jeg var plassert i spesialpsykiatrien. Det slo meg at en betydelig andel av pasientene var etniske minoriteter i alderen 18-27 år. Gjennom samtaler både med pasientene, men også familiene deres, ble det synlig for meg at flere hadde vært i kontakt med barnevernet tidligere og mange hadde egne oppfatninger om barnevernet og det arbeidet som ble gjort. Flere virket lite positivt innstilt til barnevernet på generell basis. Jeg ble nysgjerrig på årsakene til de negative innstillingene til barnevernet og ønsket å undersøke tematikken nærmere.

«Respekt for den enkeltes integritet», «anerkjennelse av ulikhet og ikke-diskriminering», «helhetssyn på mennesker», «tillit, åpenhet, redelighet». Dette er noen av verdiene vi finner i yrkesetiske grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Det er verdier som forplikter og som på hver sin måte sier noe om hvordan man som sosialarbeider skal opptre som representant for sin profesjon (FO, 2019). Hver og en av disse verdien er sentrale når sosialarbeidere møter mennesker, men kanskje spesielt i møte med etniske minoriteter.

Den nye barnevernloven legger vekt på viktigheten av å utvikle et *kultursensitivt barnevern*. Dette for å utvikle større forståelse for kulturforskjeller (Berg & Paulsen, 2021, s. 25). Det synes derfor viktig å fokusere på hva sosialarbeider kan gjøre for å opptre kultursensitivt og denne oppgaven vil ta høyde for å undersøke hva som kan inngå i det.

1.2 Avgrensning og presentasjon av problemstilling

Under valg av tema har jeg avgrenset oppgaven min til tematikken etniske minoritetsforeldre og det norske barnevernet. Jeg ønsket videre å fordype meg i hvilke forhold som anses viktige i samarbeid med etniske minoritetsfamilier, og det synes særlig interessant å undersøke hva som potensielt kan fremme et godt samarbeid. Mye av litteraturen jeg har lest fokuserer på hva som er utfordringer, fremfor å fokusere på hva som fungerer bra. Dette skyldes i aller høyeste grad at det er gjort svært lite forskning på hva som fremmer gode samarbeid. Jeg har vel og merke funnet en undersøkelse som fokuserer på det positive aspektet, hvor det utelukkende har blitt valgt familier og saksbehandlere som begge oppgir at samarbeidet har vært godt. Denne vinklingen synes jeg er interessant så min problemstilling er:

På hvilken måte kan man fremme et godt samarbeid mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernansatte?

1.3 Sosialfaglig relevans

Norge består av mennesker fra forskjellige land og med ulike etnisiteter. Vi er en mangfoldig nasjon som stadig er i endring. Dette påvirker alle deler av samfunnet, også velferdsetater som barnevernet (Berg, 2015, 245). Sosialarbeidere står derfor overfor utfordringer og dilemmaer knyttet til blant annet språk, kommunikasjon, forståelse, verdier og normer. Det vil være høyst relevant å opparbeide seg kunnskap omkring hvordan få et bedre samarbeid mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernet, ettersom etniske minoritetsfamilier er høyt representert i barnevernsammenheng (Paulsen et al. 2014, s. 3).

For å kunne møte mennesker på en best mulig måte, er det fordelaktig å ha kunnskap om ulikheter, eller i det minste være nysgjerrig på å forstå hva mennesker handler ut i fra. På bakgrunn av dette fremstår problemstillingen å være av høy sosialfaglig relevans. Jeg er av

den oppfatning at hvis samarbeidet mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernet forbedres, så vil tjenesten kunne yte et bedre tilbud til familiene. I tillegg er det ikke helt utenkelig at arbeidet også effektiviseres hvis samarbeidet fungerer godt.

1.4 Begrepsavklaring

Etniske minoriteter benyttes i denne oppgaven om mennesker med innvandrerbakgrunn. Jeg velger å benytte SSBs definisjon av innvandrer: «en person som fysisk har «vandret inn» til Norge, og som ikke har foreldre eller besteforeldre som er født her i landet». Jeg inkluderer også mennesker SSB definerer som «norskfødte med innvandrerbakgrunn» i begrepet etnisk minoritet (SSB, 2008). I oppgaven benyttes både etniske minoriteter, etniske minoritetsfamilier, etniske minoritetsforeldre og minoritetsetniske familier og foreldre om hverandre.

Barnevernsansatt, barnevernsarbeider, sosialarbeider og saksbehandler brukes i denne oppgaven om hverandre og henviser til ansatte i barnevernet.

Godt samarbeid skal i denne oppgaven forstås som relasjoner mellom mennesker hvor begge parter anser samarbeidet som godt og hvor partene i all hovedsak får noe godt ut av samarbeidet. Oppfattelsen av hva et godt samarbeid er, påstår jeg å være individuelt.

Kultur er et begrep mange av oss har et forhold til, det er også et begrep som er vanskelig definerbart og det finnes derfor en rekke definisjoner av begrepet. Begrepet skal i denne oppgaven forstås som «et system av kunnskap, ideer, verdier, regler som ligger bak hva vi gjør, og som uttrykkes gjennom det vi gjør» (Keesing, 1981, gjengitt og oversatt av Rugkåsa et al. 2017, s. 26).

Kulturkompetanse er et begrep som sier noe om de ferdigheter og kunnskaper man trenger å tilegne seg for å jobbe med etniske minoriteter (Rugkåsa et al., 2017a, s. 77).

Kulturkompetansebegrepet er vel og merke blitt kritisert for å essensialisere kultur og potensielt bidra til å opprettholde stereotypiske oppfattelser og annengjøring (Rugkåsa et

al., 2017b). Kulturkompetanse nevnes her, men kun som et bakteppe. Oppgaven vil videre benytte begrepet *kulturforståelse* som beskrives under.

Kulturforståelse handler i følge Qureshi (2009) om forståelse av en selv som bærer av en kultur samtidig som man ser at mennesker med andre kulturer bærer med seg sin egen og handler ut i fra verdier som anses selvsagte for dem. Det handler om å være klar over at alle mennesker har en kultur og at kulturen styrer hvordan man navigerer seg frem i livet og valgene man tar. Det er noe man handler ut i fra (Qureshi, 2009, s. 208).

Kultursensitivitet er et vanskelig begrep å definere presist. Å være kultursensitiv handler om respekt forståelse for andres verdier og særegenhet (Qureshi , 2009, s. 209). Berg og Paulsen forklarer det som å møte mennesker fordomsfritt og med et åpent sinn (2021, s. 13).

Etnosentrisme handler om å anse egen kultur og etnisitet overlegen andre kulturer og på den måten bruke egen kultur som målestokk man vurderer andre kulturer ut i fra. (Eriksen & Sørheim, 2006, gjengitt i Eide et al. 2009, s. 75; Thorbjørnsrud i Brodtkorb & Rugåsa, 2017, s. 265).

1.5 Oppgavens videre oppbygning

I oppgavens kapittel 1 har tema blitt presenter, samt avgrensning og problemstilling. Videre har jeg redegjort for problemstillingens sosialfaglige relevans og presenter en begrepsavklaring. I oppgavens kapittel 2 kommer det en beskrivelse av metoden som er benyttet i oppgaven samt fremgangsmåte, utvalg og kildekritikk. I kapittel 3 er oppgavens teoretiske perspektiv. Her presenterer kritisk refleksjon, interseksjonalitet, bakkebyråkrati og kategorisering, kulturalisering og annengjøring. Disse teoretiske perspektivene vil danne grunnlaget for å drøfte funnen fra analysen min som videre presenterer i kapittel 4. Analysen er en sammenstilling av tre hovedartikler som på hver sin måte belyser ulike sider av relasjonen til etniske minoriteter og barnevernet. I kapittel 5 drøftes tre ulike forhold som kom til syne gjennom analysen og avslutter i kapittel 6 med oppsummering av forhold jeg har blitt spesielt opptatt av gjennom arbeidet med oppgaven.

2 Metode

Dalland forklarer metode som vårt redskap når vi søker å finne svar på noe vi ønsker å undersøke. Metoden fungerer som en hjelp i vårt arbeid med innsamling av data (2018, s. 52).

2.1 Valg av metode

Denne oppgaven er resultatet av et litteraturstudie. Litteraturstudie er en metode hvor man benytter seg av allerede eksisterende litteratur og forskning på et spesifikt felt. Metoden er ikke basert på egen forskning eller undersøkelser, men baserer seg på sekundærdata. Denne type data finner man i bøker, artikler og rapporter, og hensikten med et slikt studie er å undersøke hva som allerede eksisterer av forskning på et bestemt fagfelt. Videre sammenstilles funn og teorier, og med dette som grunnlag, prøver man å informere om det man har funnet ut av (Jacobsen, 2010, s. 54).

2.2 Fremgangsmåte

Jeg benyttet meg av ulike nettressurser for å finne relevant litteratur til min problemstilling: Bibsok, samforsk.no, EBSCO, Idunn, Oria, Fontene Forskning, SSB og Academic Serach Elite. Helt i starten av søkeprosessen benyttet jeg meg av søkeord som «etniske minoriteter i barnevernet», «barnevern», «etniske minoriteter». Disse søkeordene resulterte i ganske mange treff og videre søk ble gjort basert på utvelgelses etter skumlesning av innholdsbeskrivelsene til ulike artikler. Tidlig i søkeprosessen fant jeg artikkelen «God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet: saksbehandlers og foreldres erfaringer» (Fylkesnes & Netland, 2012). Dette treffet påvirket mine videre søkeord i stor grad og videre søkte jeg på «godt samarbeid i barnevernet», «samarbeid, barnevern, etniske minoriteter». Dessverre ga ikke disse søkene så mange fruktbare treff, men jeg benyttet meg av artikkelens litteraturliste for å finne primærkilder. Mine teoretiske perspektiver ble synlige for meg gjennom innhenting av litteratur og jeg søkte derfor videre på «kritisk refleksjon», «interseksjonalitet», «intersectionality», «kulturkompetanse», «cultural competence», «othering», «annengjøring», «kulturalisering».

Etter at jeg avsluttet hovedarbeidet med innhenting av data og hadde lest gjennom artikler, bøker, rapporter og undersøkelser, fortsatte jeg å søke enda mer spesifikt, men da på forfattere som gikk igjen i mye av litteraturen jeg hadde funnet. Til slutt endte jeg opp med både norske og engelske bidrag til min oppgave, noe jeg skal forklare nærmere i neste avsnitt.

2.3 Utvalg

Litteraturen jeg har valgt består i all hovedsak av bøker og fagartikler. Jeg har forsøkt å benytte meg av fagfelleverderte artikler og flere av artiklene jeg har valgt er også benyttet i andre litterære fremstillinger. Dette er noe som etter min mening styrker troverdigheten til valgt litteratur. Bøkene og artiklene jeg har benyttet i min oppgave er både relevant selvvalgt pensum i tillegg til skolens pensumlitteratur. Som nevnt under fremgangsmåte ble artikkelen til Fylkesnes og Netland (2012) avgjørende for hvilken retning både oppgaven og litteratursøket mitt fikk. Artikkelen fokuserer utelukkende på gode samarbeid mellom etniske minoritetsforeldre og saksbehandlere i barnevernet, noe som i stor grad har formet problemstillingen min.

I tillegg til Fylkesnes og Netland er det to andre artikler jeg har hatt hovedfokus på i analysedelen min. «Frykten for barnevernet – En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger» (Fylkesnes et al. 2015), og “We have very different positions on some issues: how child welfare workers in Norway and England bridge cultural differences when communicating with ethnic minority families” (Kriz, K. & Skivenes, M. 2009). Disse artiklene er valgt ettersom jeg ikke fant flere gode nok bidrag som belyste positive samarbeid mellom etniske minoriteter og barnevernet. Jeg valgte derfor en engelsk artikkel som skisserer hvordan barnevernsarbeidere i England og Norge arbeider med etniske minoritetsfamilier. Dette fordi jeg ønsket å finne ut av om praksisen i England skiller seg fra den norske og om det var forhold som ble tatt høyde for der som ikke ble vektlagt i Norge og andre veien. Dette for å se om det var noe som fungerte særdeles godt og som kunne vært bidragsytende til å bedre samarbeidet mellom etniske minoriteter og barnevernet i Norge. Fylkesnes et al. (2015) ble valgt for å belyse etniske minoritetsforeldres

erfaringer fra kontakt med barnevernet. Denne vinklingen synes særlig viktig for å avdekke foreldrenes behov i møtet med barnevernet.

Det er altså tre hovedartikler som er benyttet i denne oppgaven. Artiklene er fremstilt gjennom kvalitative undersøkelser hvor dybdeintervjuer med etniske minoritetsforeldre og barnevernsarbeidere er gjennomført. I tillegg suppleres oppgaven med relevante bøker og andre artikler som hovedsakelig benyttes i forbindelse med litteraturgjennomgang og drøfting. En av disse artiklene er skrevet av journalist og redaksjonssekretær Olav André Manum. Han skrev i 2015 om innvandreres utfordringer til norsk barnevern, og i den forbindelse utarbeidet han en artikkel hvor psykolog og seniorrådgiver ved Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO), Sunil Loona. Denne artikkelen har vært særlig viktig for min drøftingsdel.

2.4 Kildekritikk

Vurdering av om resultatene mine er pålitelige beror på kildene jeg har anvendt, og om det finnes potensielle feilkilder som kan ha hatt innvirkning på det ferdige resultatet (Dalland, 2018, s. 55).

Gjennom hele litteraturstudiet har jeg vært opptatt av at ikke kildene mine skal være utdatert. Barnevernsfeltet er i stadig endring og ny forskning og litteratur kommer til. Ettersom det er mye litteratur å ta av, har jeg valgt å ikke gå lenger tilbake enn rundt 2009-2010. Det kan vel og merke hende jeg kan ha gått glipp av grunnleggende forskning ved å ikke velge litteratur som er eldre. Til gjengjeld har jeg valgt omfattende bøker som både trekker linjer til, refererer og problematiserer tidligere forskning. Jeg mener dog det er viktig å legge vekt på nyere forskning.

Jeg ønsker også å trekke frem det faktum at jeg har valgt å bruke engelsk litteratur. I all hovedsak dreier denne oppgaven seg om det norske barnevernet og flere vi kanskje argumentere for at det da vil være irrelevant å bruke engelske artikler. Jeg ønsker i midlertid å presisere at artikkelen til Kriz og Skivenes (2009) som er en av hovedartiklene mine riktig

nok er skrevet på engelsk, men undersøker også norske barnevernsarbeidere. I tillegg er en av forfatterne, Marit Skivenes norsk og har innsikt i det norske velferdssystemet. Uavhengig av dette mener jeg det er fruktbart å se på forskning gjort i andre land, både for å holde seg oppdatert, men også for å se om det kan synliggjøre seg praksiser som er ulik den norske, og som det kan være interessant å ta stilling til. En annen engelsk artikkel valgt for denne oppgaven er "Intersectionality as a Useful Tool: Anti-Oppressive Social Work and Critical Reflection" (Mattsson, 2014). Mattsson er en svensk universitetslektor ved Sosialhøgskolen Lund universitet. Etter min mening er hennes artikkel både innsiktsfull, men også høyst relevant for min vinkling rundt både interseksjonalitet og kritisk refleksjon.

3 Teoretisk perspektiv

I dette kapittelet presenteres begreper, perspektiver og teorier som danner grunnlaget for forståelse og drøftingen av mine funn.

3.1 Kritisk refleksjon

Sosialarbeidere jobber i og ut i fra organisatoriske og byråkratiske ramme- og regelverk, samfunnskulturer og i mange tilfeller ut i fra egne normer og oppfattelser. Det kan derfor være lett å fraskrive seg ansvar og føle seg motløs i arbeid med tjenestemottakere (Mattsson, 2014). Med kritisk refleksjon kan man utfordre denne problematikken og kritisk refleksjon er i utgangspunktet en modell som benyttes i forskning og undervisning. (Mattsson, 2014; Rugkåsa et al., 2017, s. 86). Ved å dekonstruere kunnskaper og erfaringer for å synliggjøre hvordan man som profesjonsarbeider er en del av og opprettholder sosiale strukturer og undertrykkelse, kan man bidra til sosial endring (Fook, 2004, gjengitt i Mattsson, 2014). I sosialt arbeid kan kritisk refleksjon benyttes som en fremgangsmåte for å motvirke undertrykkende praksis (Mattsson, 2014; Rugkåsa et al. 2017, s. 86). Som sosialarbeider er det viktig å være bevisst sin posisjon i møte med tjenestemottakere og være klar over at vi som jobber for og i et system i aller høyeste grad både kan og er med på å opprettholde sosiale strukturer og undertrykkende praksiser. Kritisk refleksjon skal i følge Jan Fook skifte fokus fra hvordan sosiale strukturer virker inn på tjenestemottakers liv og levekår, til å fokusere på hvordan sosiale strukturer påvirker hvordan vi praktiserer sosialt arbeid og sosialarbeiders følelser, forestillinger og reaksjoner (Fook, 2002, gjengitt i Mattsson, 2014). Det er gjennom refleksjon at vi kan inkorporere et helhetsperspektiv (Yelloly & Henkel, 1997, gjengitt i Killén, 2017, s. 30). Kritisk refleksjon handler om å bevisstgjøre seg alle elementer som påvirker måten man som sosialarbeider utøver arbeidet sitt på og øke bevissthet om hvordan man selv har innvirkning som profesjonsarbeider.

Qureshi (2009) mener det er vel så viktig å rette blikket mot seg selv og kulturen man bærer med seg i møte med etniske minoriteter. Man kan ha lett for å fokusere utelukkende på kulturen som ikke er sin egen. Dette mener han vil gi oss som yrkesutøvere bedre innsikt i

hvilke normer som dominerer og på den måten gi en bevissthet omkring verdigrunnlaget i egen kultur (Qureshi, 2009, s. 207).

3.2 Interseksjonalitet

Interseksjonalitet ble først omtalt av Kimberlé Crenshaw i 1989 i forbindelse med sorte kvinners kamp for anerkjennelser og sosiale rettigheter i USA. Begrepet kommer fra det engelske ordet «intersection» - veikryss eller krysning på norsk. Det brukes for å forklare hvordan mennesker inngår i ulike maktrelasjoner og at disse ikke kan ses adskilt (Thorbjørnsrud, 2017 s. 229; Oltedal, 2013 s. 104; Mattsson 2014). Visse sosiale kategorier eller kombinasjoner av kategorier kan gi en maktposisjon i samfunnet, mens andre sosial kombinasjoner av kategorier forventes å føre til marginalisering. Sentralt i interseksjonalitet er hvordan makt og avmakt blir skapt gjennom identitet (Oltedal, 2013, s. 105). Fokuset til interseksjonalitet er å få frem at ingen kategori kan ses isolert fra en annen kategori (Phoenix, 2006, gjengitt i Oltedal, 2013, s. 108). Gjennom interseksjonalitet blir individualitet vektlagt. Mennesker som er i kontakt med velferdstjenestene er i situasjoner som er unike for dem og det blir således utfordrende å omtale klientene som en gruppe Interseksjonalitet synliggjør kompleksiteten i måten vi representerer oss selv (Oltedal, 2013, s. 106-108).

Gjennom sin studie fant Berg og Paulsen at samarbeid mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernet dreier seg om flere faktorer enn kultur. Det handler om informasjonsflyt, det relasjonelle, det språklige og ulike perspektiv på det å være innvandrere. Det omhandler det faktum at man er en minoritet, det handler om levekår og det handler om å være flyktning (2021, s. 34). Ingen av perspektivene kan ses isolert, gjennom et interseksjonelt lys, kan man se enkeltindividet i sammenheng med alle de sosiale kategoriene man er en del av (Paulsen & Mohammad-Roe, 2021, s. 95).

3.3 Bakkebyråkrati

Michael Lipsky er mannen bak teorien street-level bureaucracy. Eller på norsk, bakkebyråkrati. Sosialarbeidere er i følge Lipsky en av flere yrkesgrupper som faller inn under begrepet bakkebyråkrat. Dette er mennesker i førstelinjen, nederst i en hierarkisk organisasjon. Det er mennesker som til det daglige er i kontakt med mottakere av velferdstjenester. Man er utøver av vedtatt politikk og fordeler goder og byrder til samfunnets borgere, selv om politikken preges av uklare og motsigende mål. Som utøver av denne politikken må bakkebyråkrater forholde seg til lover og regler på den ene siden og skjønnsutøvelse og rasjonering av tjenester på den andre. En annen side ved bakkebyråkrater er det Lipsky kaller aggregeringseffekter. Det betyr at måten profesjonsarbeideren opptre på danner bilde av organisasjonens fungering. For eksempel vil måten saksbehandlere i barnevernet opptre på, påvirke oppfatningen av barnevernet som organisasjon (Djupvik & Eikås, 2016, s. 67-68).

I følge Lipsky kjennetegnes bakkebyråkrater av å jobbe skjønnsbasert. De jobber også i spenningsfeltet mellom krav fra klienter, byråkratiske organisasjonsformer og profesjonsnormer. Bakkebyråkraters arbeidsforhold kjennetegnes av mangel på ressurser og stort arbeidstrykk. Ressursmangel i form av tid og økonomi gjør blant annet til at pågangen er for stor sammenlignet med antall ansatte. Dette kan føre til at bakkebyråkrater ikke alltid kan utføre arbeidet sitt i tråd med normene i sosialt arbeid. Misforholdet mellom ressurser, krav og klienters behov fører til at bakkebyråkrater opplever et stort arbeidspress og i den forbindelse opparbeider seg noen måter å håndtere presset på. Dette kaller Lipsky for mestringsstrategier (Djupvik & Eikås, 2016, s. 68-76).

3.4 Kategorisering

Å kategorisere er menneskets måte å systematisere eller sortere på. Som menneske er vi del av flere kategorier samtidig. For eksempel kan man tilhøre både kategoriene, kvinne, ung og norsk. Til de ulike kategoriene er det knyttet ulike kjennetegn som gjør at vi kan sortere mennesker inn i de ulike kategoriene. Det foreligger forventninger om hvordan man oppfører seg og hvordan man ser ut. Kategorisering kan dog få negative konsekvenser og man bør være klar over at man har tendens til å egenskapsforklare handlinger og atferd hos mennesker vi anser tilhørende en annen kategori enn oss selv. Likeledes har vi tendens til å situasjonsforklare atferd og handlinger hos mennesker vi anser tilhørende vår egen kategori. Dette er et fenomen som kalles *den etnosentriske fordommen*» (Skytte, 2019, s. 16).

3.5 Kulturalisering og annengjøring

Kulturalisering er en snever forståelse av sosiale problemer eller situasjoner som får en kulturell årsaksforklaring. Dette fremfor å utforske flere forhold. Kulturalisering kan føre til at de faktiske problemene ikke blir tatt tak i, ettersom kulturen blir ansett som hovedårsaken til de sosiale problemene. (Rugkåsa et al., 2015; Rugkåsa et al. 2017, s. 55-56; Schierup & Ålund, gjengitt av Berg, 2011, s. 227). Rugkåsa et. al. (2017) forklarer at annengjøring er en konsekvens av kulturalisering. Annengjøring gjør noen til «de andre» og i en relasjon mellom sosialarbeider og minoritetsforeldre, kan annengjøring skape sosial avstand og fremmedgjøring. Når man videre sammenligner andre kulturer opp mot egen kultur og dens tattforgittheter, styrkes annengjøringen ytterligere (s. 69).

4 Analyse av funn

Gjennom litteraturstudiet var det særlig noen temaer som gikk igjen. Funnene deles derfor inn etter følgende undertema: 1. Kommunikasjon, tid og det relasjonelle, 2. Kunnskap, makt og informasjon, 3. Tillit og frykt og 4. Det kulturelle aspektet.

4.1 Kommunikasjon, tid og det relasjonelle

I Kriz og Skievenes` undersøkelse oppga noen av de norske sosialarbeiderne at man forsøker å kommunisere tydeligere med etniske minoritetsfamilier. Det blir stilt flere spørsmål og man søker bekræftelse for å sjekke ut forståelse. Det blir derfor brukt mer tid med familiene for å bedre kunne forstå hva som faktisk foregår i familiene og for å kunne se flere aspekter av saken (2009). Fylkesnes et al. fant at foreldrenes oppfatning av barnevernets kommunikasjonsform var blant annet at den besto av konfronterende spørsmål som satte spørsmålstegn ved foreldrenes evne til omsorg. En far kalte det politispørsmål, noe som kan tyde på at spørsmålene fremstår særdeles skarpe og at man blir sittende med en følelse av å bli avhørt (2015).

I Kriz og Skivenes` undersøkelse viste det seg et klart flertall blant både norske og engelske barnevernsansatte som oppga at kulturelle forskjeller var bidragsytende til kommunikasjonsutfordringer. Over halvparten av de norske barnevernsarbeiderne knyttet denne problematikken til forskjellige verdier. Det som ble ansett spesielt utfordrende var synet på barneoppdragelse og barns behov. De engelske barnevernsarbeiderne anså også ulike verdier som et kommunikasjonsproblem, men det var heller minoritetsetniske omsorgspersoners bruk av fysisk straff som ble trukket frem. Både engelske og norske sosialarbeidere oppga at selv om de anså kommunikasjon med etniske minoriteter utfordrende grunnet ulike verdier og forståelse av systemet, anerkjente de at de satte ulike standarder for hva som var akseptabelt (2009). Med andre ord anerkjente sosialarbeiderne at egne kulturelle og samfunnsmessige verdier hadde innvirkning på forventningene til foreldrene.

En engelsk sosialarbeider forklarte at det handler om å forstå forskjeller og ikke anta at vi alle har de samme oppfattelsene av barneoppdragelse og hvordan man ønsker å leve livet. Samtidig å ikke la *det* være en grunn til å ikke konfrontere foreldrene, hvis det er bekymringer omkring barnets sikkerhet eller velvære (Kriz & Skivenes, 2009).

Oppfattelsen om manglende kommunikasjon med foreldre virket å være utbredt innad i etniske minoritetsmiljøer. En far forklarte at i sitt nærmiljøet hadde han fått informasjon om at barnehagen kom til å sende melding til barnevernet før han selv som forelder ble kontaktet. Dette kunne være hvis barnehagen så at barnet eksempelvis ikke hadde riktige klær eller som faren forklarte: «så feil eller problemer... i barnas liv». Det fremsto som om det forelå en kollektiv oppfattelse blant etniske minoritetsforeldre at man blir ekskludert fra samarbeidet mellom barnevernet og barnehagen Fylkesnes et al., (2015).

Fylkesnes og Netland fant at å inkludere foreldrene ved å forespørre deres synspunkt og erfaringer fremsto positivt. Det kunne være å stille spørsmål knyttet til barnas hjelpetiltak eller hvordan hverdagen var. Det viste seg å både være fruktbart for saksbehandler som fikk mer informasjon, men det ga også noe positivt til foreldre ved at de fikk muligheten til å dele av sine erfaringer og syn på forhold som omhandlet både hverdagslige ting så vel som forhold knyttet til selve barnevernssaken. Å vise forståelse ble også trukket frem. Det å vise forståelse for at foreldrene er i en tung situasjon så vel som å vise forståelse for det å være en minoritet i Norge fremsto betydningsfullt for relasjonsbyggingen. Hvis man som saksbehandler stilte spørsmål om hverdagslige ting, hadde det en positivt innvirkning på relasjonsbyggingen med foreldrene. Det kunne handle om å la foreldrene velge hva de ønsket å snakke om, selv om det ikke var direkte tilknyttet de forhold barnevernet selv ønsket å avdekke. Det handlet om å være interessert i det som opptok foreldrene, selv om det virket irrelevant for saken. (Fylkesnes & Netland, 2012).

God tid ble ansett viktig, spesielt med tanke på språkutfordringer. Både foreldrene og saksbehandler brukte lenger tid på å forklare det de ønsket å få frem, i tillegg til at saksbehandler brukte tid på å sjekke ut at foreldrene hadde forstått det som ble formidlet (Fylkesnes & Netland, 2012). En av de engelske sosialarbeiderne forklarte at det å lære seg om kulturer involverer også i å kommunisere at man ikke vet og at man er villig til å lære ved

å stille familiene spørsmål og å få foreldrene til å fortelle om deres kulturelle verdier (Kriz & Skivenes, 2009).

Videre kom det frem i Kriz og Skivenes` undersøkelse at sosialarbeiderne oppfattet at kulturforskjellene var knyttet til etniske minoriteters referanseramme for bevisst eller ubevisst forståelse av samfunnet, barnevernet, barneoppdragelse, barns behov og sosialarbeiderrollen. Denne referanserammen hadde innvirkning på hvordan relasjonene fungerte mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernet. Referanserammen hadde også betydning for hvordan meningsfull kommunikasjon kunne forvrenses av imaginære forskjeller (2009).

Å jobbe relasjonelt og prøve å forstå var spesielt viktig i samarbeid med etniske minoritetsfamilier. En engelsk sosialarbeider forklarte at før man begynner å jobbe med en minoritetsetnisk familie, så må man forstå familiens system. Hvordan familiefunksjonen er og hvordan familien arbeider. Dette fordi familiefunksjonen fremstår ganske annerledes enn den engelske (Kriz & Skievenes, 2009).

Kriz og Skivenes fant at noen av sosialarbeiderne både i Norge og England følte usikkerhet i interaksjon med etniske minoritetsfamilier. Usikkerheten var enten knyttet til hvordan man skulle oppføre seg eller usikkerhet knyttet til kjønn og/eller sin hvite hudfarge. Dette ble sett på som en forstyrrelse i kommunikasjonen mellom sosialarbeideren og foreldrene (2009).

Norske barnevernsarbeidere uttrykte bekymring rundt det å være respektløs. Det å ikke fornærme og det å være i stand til å skape en god interaksjon hvor man kan vise respekt. At man kan forklare til foreldrene at man gjør feil, at man ikke alltid vil vite om man har tråkket over en strek (Kriz & Skivenes, 2009).

4.2 Kunnskap, makt og informasjon

Flere uttrykte mangel på kunnskap om barnevernet generelt, men manglet også forståelse for hva som skjedde i barnevernssaken. En far forklarte at foreldrene fikk for dårlig informasjon om rollen til barnevernet i tillegg til lite opplæring i norske omsorgsverdier (Fylkesnes et al., 2015). Både de engelske og norske sosialarbeiderne i Kriz og Skivenes` undersøkelse opplevde at ulik oppfattelsen av velferdssystemet blant minoritetsetniske foreldre var en barriere. For eksempel anså flere av foreldrene barnevernet som en del av politiet og uttrykte i den sammenheng mye sinne i møte med barnevernsarbeiderne. De norske sosialarbeidere vektla derfor viktigheten av å gi mye informasjon på en presis og tydelig måte (2009).

Noen av de engelske sosialarbeidere som hadde rapportert at det blant etniske minoritetsforeldre og saksbehandlere eksisterte ulike forståelser av systemet, nevnte at familienes reaksjoner og frykt for autoritet ble basert på nettopp den oppfattelsen. Noe som skapte mistillit og understrekte ulik maktrelasjon (Kriz & Skivenes, 2009). Det var særlig viktig for foreldrene med informasjon om barnevernets myndighet knyttet til å utøve makt. Dette bundet i at foreldrene var bekymret for hva barnevernet hadde makt til å gjøre og informasjonen bidro til å trygge foreldrene (Fylkesnes & Netland, 2012).

Fylkesnes og Netland fant at god informasjon og inngående forklaring var bidragsytende til godt samarbeid. Ved å informere kontinuerlig om barnevernets myndighet og rolle fikk foreldrene bedre forståelse for saksbehandlers vurderinger og fremgangsmåter. I tillegg var det å få informasjon om videre saksgang viktig fordi det skapte forutsigbarhet (2012). Det samme gjaldt tilgjengelighet. Å være tilgjengelig var viktig og en saksbehandler opplyste at hun helt i starten av samarbeidet var tilgjengelig også utenfor kontortid. Dette fordi hun hadde opplevd en forelder som ofte tok kontakt og fremsto frustrert og bekymret som følge av å ha lite kunnskap omkring det norske systemet. Saksbehandler hadde derfor stilt seg helt tilgjengelig i starten av samarbeidet. Dette viste seg å være viktig for det videre arbeidet, ettersom forelderens følte seg ivaretatt (2012).

4.3 Tillit og frykt

En av informantene til Fylkesnes et al. forklarte følgende om oppfattelsen etniske minoritetsforeldre har av barnevernet: «Å høre ordet barnevern det skremmer livet av dem». De fant at foreldre oppfattet at hovedjobben til barnevernet var å ta barn, fremfor å hjelpe. Denne oppfattelsen ble delt av flere og bidro til en utbredt frykt. Videre kom det frem av undersøkelsen at det for flere var uvandt at myndighetene grep inn i familien og «tok» barn. Dette til forskjell fra erfaringer fra deres hjemland. Det å ta barn ble ansett merkelig (Fylkesnes et al., 2015). I følge Kriz og Skivenes oppga de norske sosialarbeiderne at etniske minoritetsfamilier ikke hadde et korrekt bilde av det norske velferdssystemet og kunne til tider ha lite tillit til offentlige myndigheter (Kriz & Skivenes, 2009).

Blant sosialarbeiderne i England ble tillitsbygging kommunisert som et viktig og nødvendig element i samarbeid med etniske minoritetsfamilier. Dette fordi man som sosialarbeider kunne bli ansett dømmende basert på egne eller samfunnsmessige verdier. Sosialarbeiderne oppga videre at det trolig var et større behov for tillitsbyggingen i relasjon med etniske minoritetsfamilier enn i relasjon med familier av samme etnisitet som sosialarbeideren selv. Blant norske sosialarbeidere kom det frem at det ble brukt mer tid i møte med etniske minoritetsforeldre og at man var avhengig av å kunne bruke mer tid, nettopp for å bygge tillit. Dette hadde igjen innvirkning på videre relasjonsbygging (Kriz & Skivenes, 2009). Det fremgår at god nok tid til å trygge og forklare har stor betydning for tillitsbygging. Fylkesnes og Netland fant også at det å avtale faste møter hadde innvirkning på tilliten, slik at foreldrene fikk en viss kontinuitet og forutsigbarhet i møtene. En mor forklarte at hun følte seg trygg på at hun fikk den hjelpen hun trengte ved at hun og saksbehandler hadde avtalt faste møter. Hun forklarte at de hadde mange avtaler og at saksbehandler på den måten fikk passet på henne og barna (2012).

4.4 Det kulturelle aspektet

Fylkesnes og Netland fant at kulturforskjeller ble opplevd, men ikke sett på som problematisk. Det ble heller sett på som ett av flere forhold som måtte tas hensyn til (2012). I undersøkelsen til Kriz og Skivenes ble det poengtert at kulturforskjeller var en ekstra dimensjon som måtte tas hensyn til (2009).

I undersøkelsen til Fylkesnes og Netland var det spesielt ulikt syn på oppdragelse, barns behov, syn på barn og omsorg hvor kulturforskjeller kom til syne. Dette var noe foreldre og saksbehandler snakket om. Hvis det kom frem at en forelder hadde slått i oppdragerøyemed fikk forelderen informasjon om at det i Norge er ulovlig å slå barn uansett hensikt og fikk heller veiledning i alternative oppdragelsesmetoder. Kulturforskjeller ble også synlig når det kom til å snakke med barn om vanskelige ting. Forelderen prøvde å unngå å snakke med barnet om dette og fra barnevernets side ble dette ansett bekymringsfullt. Saksbehandler mente dette kunne være kulturelt betinget og at det muligens ikke var vanlig å snakke om slike ting med barn i foreldrenes hjemland (2012).

En saksbehandler i undersøkelsen til Fylkesnes og Netland forklarte om farligheten ved å konkludere med at noe er kulturforskjeller basert på egne antakelser. Flere av saksbehandlerne sa at andre forståelsesmåter alltid ble utforsket. Selv om saksbehandlerne oppga at de i møte med etniske minoritetsforeldre brukte mer tid sammenlignet med majoritetsforeldre som følge av at informasjon og formidling måtte foregå grundigere, ble dette sett på som en måte å tilrettelegge på, fremfor å være problematisk. En forelder oppga å aldri ha opplevdd kulturforskjeller med sin saksbehandler. Dette ble begrunnet med saksbehandlers måte å opptre på i møtene dem i mellom. Forelderen hadde sittet igjen med følelsen av likeverd og ikke å ha vært adskilt av ulike kulturer (2012).

Usikkerhet ble oppfattet som et resultat av kulturforskjeller. De engelske barnevernsarbeiderne var bekymret for om etniske minoritetsforeldre oppfattet hvite sosialarbeidere som kulturelle undertrykkere og videre som representanter for et hvitt system. Av de engelske sosialarbeiderne som uttrykte dette, trodde de at etniske

minoritetsforeldres oppfatning var at de undertrykkes ved å påtvinges hvite kulturelle verdier og at foreldrene tilnærmet seg barnevernet under denne antagelsen. De norske barnevernsarbeiderne nevnte ikke noe om dette, men bekymret seg heller for barnets velvære og var av den oppfattelse at etniske minoritetsbarn ikke mottar adekvate tjenester (Kriz & Skivenes, 2009).

Vedrørende plassering av etniske minoritetsbarn i norske fosterhjem, fant Fylkesnes et al. at det var en kollektiv oppfattelse om at barn plasseres i norske fosterfamilier slik at de kan bli oppdratt til å bli så norske som mulig. Flere etniske minoritetsforeldre følte seg diskriminert i møte med barnevernet fordi barna deres ble plassert i norske fosterhjem fremfor fosterhjem med samme etnisk bakgrunn som foreldrene. I følge foreldrene resulterte dette i at barna fikk en oppdragelse som var ulik den de hadde fått av sine biologiske foreldre. Altså at oppdragelsen var kulturelt sett ulik. Informanten forklarte også at norske fosterhjem umulig kunne støtte opp om den etniske tilhørigheten til barna. Det kommer frem i undersøkelsen at de diskriminerende praksisene var knyttet til strukturelle forhold, som for eksempel mangel på kurs for nyankomne innvandrere som igjen ga foreldrene et dårligere utgangspunkt for å imøtekomme de forventninger barnevernet måtte ha (Fylkesnes et al., 2015).

En særlig utfordring sosialarbeidere både i Norge og England opplevde var hvordan forsikre at man tolket handlinger og oppførsel korrekt, noe de i utgangspunktet følte seg sikre på å gjøre. Det som fremsto utfordrende var å skille mellom hva som bare var en annen måte å oppdra barn på som ikke var normen for en selv, eller om det forelå omsorgssvikt som måtte tas stilling til og gjøres noe med (Kriz & Skivenes, 2009).

5 Drøfting

Til nå har både ulike teoretiske perspektiver og begreper blitt presentert, og analysedelen viser noen klare forhold som legger grunnlaget for denne drøftingen. Det er riktig nok mye man kunne valgt å drøfte, men det vil her legges vekt på behovet for mer informasjon, hvilken innvirkning kritisk refleksjon har på samarbeidet og om helhetsperspektivet til sosialarbeideren utfordres i møte med etniske minoritetsforeldre.

5.1 Hvordan møte informasjonsmangelen?

Det fremgår av analysen at mangel på informasjon var et gjennomgående problem som ble kommunisert av etniske minoritetsforeldre (Kriz & Skivenes, 2009; Fylkesnes & Netland, 2009; Fylkesnes et al. 2012). På den ene siden kan det virke som om det finnes en nokså enkel løsning på informasjonsmangelen, ettersom Fylkesnes og Netland i sin undersøkelse konkluderte med at det å informere ofte og inngående var bidragsytende til et godt samarbeid. Saksbehandlers tilgjengelighet i startfasen ble også trukket frem som positivt for samarbeidet. Dette fordi saksbehandler fikk muligheten til å svare på spørsmål knyttet til barnevernet og det norske systemet (2009).

På den andre siden vil det kreve mer tid å forklare store deler av det norske systemet inngående. Tid er i følge Lipsky en av flere ressursmangler for bakkebyråkrater og det er derfor rimelig å anta at når barnevernsarbeiderne må benytte mer tid for å informere og forklare, må det gå på bekostning av noe annet (Djupvik & Eikås, 2016, s. 72).

For dårlig informasjonsflyt kan også være knyttet til barnevernets byråkratiske organisering. Hvilken informasjon som kommer frem, hvor mye informasjon og hvordan informasjonen formidles, kan være en måte å rasjonere tjenester på som en av Lipskys mestringsstrategier for håndtering av arbeidspress ved manglende ressurser. Rasjoneringen kan være et uttrykk for velferdsstatens forventninger om at klienter selv skal orientere seg om eksisterende velferdsordninger (Djupvik & Eikås, 2016, s. 77). Selv om barnevernsansatte i følge Lipsky er bakkebyråkrater og således benytter seg av ulike mestringsstrategier, så fremgår det av

analysen at barnevernsansatte forsøker å bruke mer tid med etniske minoritetsfamilier, nettopp fordi det mangler en inngående forståelse av velferdsordningene (Kriz & Skivenes, 2009; Fylkesnes & Netland, 2009; Fylkesnes et al. 2012). Spørsmålet blir jo da om rasjonering av informasjon virker mot sin hensikt og heller vil kreve mer tid og ressurser i det lange løp. Det er for flere etnisk norske også utfordrende å manøvrere seg gjennom de ulike velferdsordningene og da er det rimelig å anta at det er enda mer utfordrende når man kommer fra et annet land med et helt annet syn på hva velferdsordninger er, i tillegg til å forstå språket dårligere. Det hjelper trolig heller ikke at skriftlig informasjon fra ulike etater benytter et komplisert byråkratisk språk.

Gracia og Berg forklarer at barnevernet nærmest fremstår som en «hemmelig tjeneste» og at dette er knyttet til manglende informasjonen ut til befolkningen (Berg & Paulsen 2021, s. 101). Med dette i tankene, er det kanskje ikke så rart at etterspørselen etter mer informasjon eksisterer. Bedre informasjonsflyt ut til befolkning kan således ses som forebyggende arbeid og som et potensielt grunnlag for godt samarbeid.

En annen konsekvens av for dårlig informasjonsflyt kan være mistillit og frykt. I analysen ble det synlig at mange etniske minoritetsforeldres oppfatning av barnevernet er at de tar barn. Det fremstår derfor et behov for å ufarliggjøre barnevernet og informere inngående om både barnevern og andre velferdsetater. Mye av frykten bunner i rykteflom fra eget nærmiljø, hvor forestillingene av barnevernet ofte ikke stemmer overens med realiteten. «Barnevernet tar barn» er et rykte som i aller høyeste grad fører til tillitsproblemer, og med mangel på tillitt er det utfordrende å gi informasjon som når fram (Berg & Paulsen, 2021, s. 26). Rykteflommen som her er nevnt kan ses i forbindelse med aggregeringseffekter som omtalt i teorikapitlet (Djupvik & Eikås, 2016, s. 68). Aggregeringseffekten kan komme til syne ved saksbehandlers avgjørelse om omsorgsovertakelse, hvor på omsorgsovertakelsen har blitt beskrivende for barnevernet som organisasjon og således bidrar til den kollektive frykten for barnevernet. Hvis informasjonsflyten ut til befolkningen kunne bedret seg, er det rimelig å anta at man kunne forbedret noe av inntrykket etniske minoritetsmiljøer har om barnevernet. På den andre siden er det vanskelig å si om det er mulig å minske all frykt. Dette grunnet ulike samfunnsstradisjoner, kulturelle forståelser og annen familiestruktur. Med et kollektivistisk syn kan myndighetenes inngripen virke veldig annerledes og

uforståelig. Ved å reflektere over dette og bevisstgjøre seg sine tattforgittheter, kan dette potensielt bedre et samarbeid.

Mangel på kommunikasjon med foreldre var en kollektiv oppfattelse i etniske minoritetsmiljøer. Et funn som skilte seg ut var en far som forklarte at noen i nærmiljøet hadde advart om at barnehagen tok direkte kontakt med barnevernet hvis så noe som ikke stemte. Et eksempel som ble trukket frem var hvis barnet ikke hadde riktige klær (Fylkesnes et al., (2015)). Det fremgår et behov for informasjon rundt barnevernets mandat og rolle knyttet til bekymringsmeldinger og barnehagens meldeplikt. Hvis det er bekymring om omsorgssvikt plikter barnehage å melde fra til barnevernet. Det kan være vanskelig å forstå at andre blir kontaktet om forhold som angår eget barn. Spesielt hvis man kommer fra samfunn med en kollektiv forståelse. Hvorfor blandes myndighetene inn i hva angår mine barn og min familie? Å reflektere rundt egne kulturelle verdier synes å være overførbart til veldig mange flere yrker. Informasjonsmøter med barnehage synes viktig i slike sammenhenger for å gjøre ansatte klar over hvor farget vi er av egen kultur og at ikke alt som virker annerledes fra egen oppdragerstil er feil. Det å arbeide forebyggende og informere inngående, selv om foreldrene ikke har vært i kontakt med barnevernet tidligere, kan være et viktig steg i å ufarliggjøre barnevernets hensikter. Informasjon synes å være en viktig fremgangsmåte, ettersom dette er noe som går igjen blant informantene. Hvis informasjonsflyten ut kunne bedret seg, er det rimelig å anta at man kunne forbedre noe av inntrykket etniske minoritetsmiljøer har om barnevernet. På den andre siden er det vanskelig å si om det er mulig å minske all frykt. Grunner til dette kan være ulike samfunnstradisjoner, kulturelle forståelser og annen familiestruktur. Med et kollektivistisk syn kan myndighetenes inngripen virke veldig annerledes og uforståelig. Ved å reflektere over dette og bevisstgjøre seg sine tattforgittheter, kan dette potensielt bedre et samarbeid.

I følge Loona, har mange etniske minoritetsforeldre en annen oppfattelse av offentlige myndigheter enn majoriteten i Norge. Det råder for mange en mistillit til offentlige myndigheter på bakgrunn av erfaringer fra opprinnelsesland, hvor offentlige myndigheter har representert en trussel mot deres liv, levekår og velferd. Det å gå fra oppfattelser om at offentlige myndigheter representerer en trussel for så å komme til et land som Norge hvor offentlige myndigheter for majoriteten fremstår å handle i beste mening kan, ikke helt

uforståelig, være en vanskelig kontrast å legge fra seg. Loona forklarte også at konseptet barnevern for mange er vanskelig å forstå og er rett og slett et ukjent fenomen. Mange av familiene kommer fra kollektivistiske samfunn, hvor familiemedlemmer påtar seg ansvaret for barna hvis foreldrene ikke kan (Manum, 2015).

5.2 Hvordan kan kritisk refleksjon bidra til å bedre samarbeidet mellom etniske minoritetsforeldre og barnevernet?

I metodedelen ble det nevnt at artikkelen til Kriz og Skivenes (2009) ble benyttet for å undersøke om de norske barnevernsarbeiderne kan lære noe av de engelske sosialarbeiderne. Det var spesielt en ting som stakk seg frem – de engelske barnevernsarbeidernes bekymring om seg selv som kulturelle undertrykkere og som potensiell påtvinger av hvite kulturelle verdier. Det fremgikk av undersøkelsen at norske barnevernsarbeidere ikke nevnte dette forholdet i det hele tatt. Det kan være flere grunner til det. På den ene siden kan det være andre forhold som virket viktigere å fremme, mens på den andre siden kan det være at de norske sosialarbeiderne ikke nevnte det fordi de oppriktig ikke anså det problematisk.

Det kom også frem i analysen at noen sosialarbeidere knytter kulturforskjeller til etniske minoriteters referanserammer knyttet til bevisst eller ubevisst forståelse av blant annet barneoppdragelse, sosialarbeiderrollen og samfunnet. Videre ble det oppgitt at dette hadde innvirkning på kommunikasjonen (Kriz & Skivenes, 2009). Sosialarbeiderne nevnte dog ingenting om hva slags påvirkningskraft egne referanseramme for bevisste eller ubevisste forståelser hadde for kommunikasjonen. Hadde man i dette tilfelle hatt en inngående kulturførståelse, er det rimelig å anta at man ville vært i stand til å reflektere rundt og forstå at man selv også er bærer av en kultur (Quereshi, 2009, s. 208). Når den norske kulturen nærmest blir sett på som en norm og noe man sammenlikner en annen kultur med, fremkommer det et behov for kritisk refleksjon av seg selv som barnevernsansatt (Rugkåsa et al., 2015).

I forhold som omhandler hva som er «barnets beste» tolkes dette trolig ulikt basert på ulike kulturelle tradisjoner, normer og verdier (Lindboe, 2008, s. 181). I tillegg kan det tenkes «barnets beste» betyr ulike ting også innad i en kultur så vel som på tvers av kulturer.

Det synes hensiktsmessig å se på kritisk refleksjon som en viktig del av sosialarbeideres arbeidshverdag, spesielt i de tilfeller der den norske majoritetskulturen blir ansett «riktig» og andre kulturer må tilpasses slik at man oppnår mer likhet. Å kontinuerlig søke å utvikle seg selv som fagperson og reflektere rundt eventuelle forforståelser, fordommer eller kulturelle ståsteder og hvilke innvirkninger og konsekvenser dette kan ha i møte med etniske minoritetsforeldre, fremstår derfor helt essensielt for å få til et godt samarbeid med etniske minoritetsforeldre. Lindboe (2008) stiller spørsmål ved om det alltid er slik at flertallets verdier er de som er mest riktige? Hun påpeker også at et fellesskap blir vanskelig å nå hvis verdiene til én samfunnsgruppe anses overlegne andre (s. 182).

5.3 Kan kulturbegrepet utfordre sosialarbeiderens helhetsperspektiv? Og hva har dette å si for samarbeidet mellom etniske minoritetsforeldre og barnevernet?

Innledningsvis og som en introduksjon til hele oppgaven trakk jeg frem hvor sentralt helhetsperspektivet som en grunnleggende verdi er i sosialt arbeid. Det å se mennesket som en del av sine omgivelser anses helt essensielt for å forstå individet. Spørsmålet er om sosialarbeiderens helhetsperspektiv utfordres av å arbeide med etniske minoriteter? Er vi gode nok til å se helheten eller tillegges kulturbegrepet for stort fokus?

Kulturbegrepet ble utelukkende nevnt i alle hovedartiklene i analysen, dog på ulike måter. Flere sosialarbeidere oppga at kulturforskjeller fremsto utfordrende i mange relasjoner med etniske minoriteter. Uavhengig om det ble nevnt forhold som fungerte eller ikke fungerte, så gjennomsyret kulturbegrepet hele analysen (Kriz & Skivenes, 2009; Fylkesnes et al. 2010; Fylkesnes & Netland, 2012). Når kulturbegrepet blir nevnt i barnevernfaglig sammenheng, snakkes det ofte om for mye kulturfokus eller for lite kulturfokus og begge har sine konsekvenser (Berg & Paulsen, 2021, s. 25).

Jeg ønsker å argumentere for at et interseksjonelt perspektiv er viktig i arbeidet med etniske minoriteter. Det å se alle sosiale kategorier og maktspekter mennesker er en del. Som en motpol til kulturalisering kan helhetssynet til sosialarbeideren opprettholdes gjennom interseksjonalitet. Dog forutsetter det evnen til å kritisk reflektere over seg selv og hvilken maktposisjon en har i relasjon til etniske minoriteter (Oltedal, 2013, s. 105). Hvordan man som sosialarbeider tolker situasjoner, får konsekvenser for praksis. Hvis relasjonelle utfordringer først og fremst får en kulturell årsaksforklaring, risikerer man å gå glipp andre løsninger (Berg & Paulsen, 2021, s. 21).

Berg (2011) forklarer at hun i møter med fagpersoner på tvers av sektorer har erfart at språk og kultur blir sentrale temaer så fort klienten er av minoritetsetnisk opprinnelse. I utgangspunktet dreier slike møter seg om innholdet i de respektive samtaler som har funnet sted, men at dette ikke er tilfellet når samtaler mellom etniske minoriteter og offentlige tjenesteytere blir tatt opp i møtene. Klienten blir ikke sett på som klient først og fremst, men som minoritetsspråklig (Berg & Ask, 2011, s. 223). Dette tyder på at det trolig råder en kollektiv diskurs arbeidsplassen hvor helhetsperspektivet har blitt utfordret av kulturbegrepet. Igjen ville et interseksjonelt perspektiv hjulpet de ansatte til å ta høyde for at klientene er mer enn sin kultur. Og kanskje gjort de bevisst sin kulturalisering.

6 Avslutning

Etniske minoriteter står overfor mye usikkerhet i møte med barnevernet. Selv om barnevernsarbeidere i de fleste tilfeller jobber etter de beste intensjoner er det allikevel flere forhold som kan virke utfordrende på samarbeidet. Oppgavens hensikt var å kaste lys over hva som potensielt kan fremme gode samarbeid mellom etniske minoriteter og barnevernet. Kompleksiteten ligger i at sosialarbeiderne tilsynelatende legger mye vekt på å informere inngående om barnevernets mandat og funksjon, men at barnevernets rykte allerede er så preget av kollektiv rykteflom i de etniske minoritetsmiljøene at det vanskelig å trygge. Det kulturelle spiller en stor rolle i de fleste relasjonene og utfordringene for sosialarbeider blir å etterstrebe et helhetsperspektiv som tar høyde for alle sosiale kategorier foreldrene og familiene er del av. Gjennom et interseksjonelt perspektiv kan sosialarbeider kritisk reflektere over alle maktforholdene foreldrene og familiene står i og også hvilke sosiale kategorier og maktforhold de selv er en del av. Viktigheten av å rette blikket innover for å reflektere over hvilken rolle man selv spiller i et samarbeid kommer frem gjennom kritisk refleksjon, men også gjennom kulturforståelse. Interseksjonelt perspektiv som en «motgift» til kulturalisering og annengjøring synes å kun fungere hvis man aktivt reflekterer over egne verdier, ståsted, kulturell bakgrunn og maktposisjon i møte med etniske minoriteter.

Litteraturliste

Ben-Ari, A. & Strier, R. (2010). Rethinking Cultural Competence: What Can We Learn from Levinas? *British Journal of Social Work*, 40, 2155-2167.

<https://web-b-ebsohost-com.ezproxy.vid.no/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&sid=74b15041-2ad2-48a3-9d9d-916f22c0eb89%40pdc-v-sessmgr02>

Berg, B. (2011). «Lost in translation?”. I B. Berg & T. A. Ask (Red.). *Minoritetsperspektiver i sosialt arbeid*. (s. 223-245). Universitetsforlaget.

Berg, B. & Paulsen, V. (2021). Møter mellom minoriteter og barnevernet – en introduksjon. I B. Berg & V. Paulsen (Red.), *Møter mellom minoriteter og barnevernet*. (s. 11-19). Universitetsforlaget.

Berg, B. & Paulsen, V. (2021). Myter og realiteter – innvandreres møter med barnevernet. I B. Berg & V. Paulsen (Red.), *Møter mellom minoriteter og barnevernet*. (s. 20-34). Universitetsforlaget.

Dalland, O. (2018). *Metode og oppgaveskriving*. (6.utg.). Gyldendal Akademisk.

Djupvik, A. R. & Eikås, M. (2016). *Organisert velferd. Organisasjonskunnskap for helse- og sosialarbeidarar* (3. utg.). Det Norske Samlaget.

Fellesorganisasjonen. (2019). Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. (15 s.)

<https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>

Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., Bjørknes, R. & Nygren, L. (2015). Frykten for barnevernet – En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(2), 81-96.

<https://doi-org.ezproxy.vid.no/10.18261/ISSN1891-1838-2015-02-02>

Fylkesnes, M. K. & Netland, M. (2012). God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet: saksbehandlers og foreldres erfaringer. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 89(4), 221-235.

<https://doi-org.ezproxy.vid.no/10.18261/ISSN1891-1838-2012-04-02>

Gracia, E. L. & Berg, B. (2021). Kultursensitivitet er individsensitivitet – erfaringer fra PROKUS-prosjektet i Groruddalen. I B. Berg & V. Paulsen (Red.), *Møter mellom minoriteter og barnevernet*. (s. 98-115). Universitetsforlaget.

Jacobsen, D. I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring. Innføring i metode for helse- og sosialfag* (2.utg.). Høyskoleforlaget

Jensen, P. & Ulleberg, I. (2013). *Mellom ordene: Kommunikasjon i profesjonell praksis*. Gyldendal Akademisk

Jørgensen, H. & van der Weel, J. (2009). Erfaringen fra alternativ til vold. I K. Eide, N. A. Qureshi, M. Rugkåsa & H. Vike (Red.), *Over profesjonelle barrierer: Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge*. (s. 59-78). Gyldendal Akademisk.

Killén, K. (2017). *Profesjonell utvikling og faglig veiledning. Et fellesfaglig perspektiv for helse-, sosiale og pedagogiske profesjoner*. (5. utg.). Gyldendal Akademisk.

Kriz, K. & Skivenes, M. (2009). We have very different positions on some issues: how child welfare workers in Norway and England bridge cultural differences when communicating with ethnic minority families. *European Journal of Social Work*, 13(1), 3-18.

<https://doi-org.ezproxy.vid.no/10.1080/13691450903135626>

Lindboe, I. M. (2008). Profesjoners etiske utfordringer i et flerkulturelt samfunn. I A. M. Otterstad (Red.), *Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold: fra utsikt til innsikt*. (s. 180-194). Universitetsforlaget

Mattsson, T. (2014). Intersectionality as a Useful Tool: Anti-Oppressive Social Work and Critical Reflection. *Affilia: Journal of Women and Social Work*, 29(1), 8-17.

<https://doi.org/10.1177/0886109913510659>

Manum, O. A. (2015). Innvandreneres utfordringer til norsk barnevern. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(2), 140-146.

<https://doi-org.ezproxy.vid.no/10.18261/ISSN1891-1838-2015-02-06>

Oltedal, S. (2013). Interseksjonalitet. I *Kjønnsperspektiv i sosialt arbeid*. (s. 103-128). Universitetsforlaget.

Paulsen, V. & Mohammad-Roe, Y. (2021). Akutte flyttinger blant barn med innvandrerbakgrunn. I B. Berg & V. Paulsen (Red.), *Møter mellom minoriteter og barnevernet*. (s. 82-96). Universitetsforlaget.

Rugkåsa, M., Eide, K. & Ylvisaker, S. (2015). Barnevernsarbeideres møte med barn og familier med minoritetsbakgrunn. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(2), 98-106.

<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2015-02-03>

Rugkåsa, M., Eide, K. & Ylvisaker, S. (2017a). *Barnevern i et minoritetsperspektiv*. Gyldendal Akademisk.

Rugkåsa, M., Eide, K. & Ylvisaker, S. (2017b). Et tve-egget sverd. *Barn*. Vol 35. Nr. 2-3, (s. 121-137). (16 sider).

<https://doi.org/10.5324/barn.v35i2-3.3677>

Skytte, M. (2019). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid* (3. utg.). Gyldendal Akademisk.

Statistisk sentralbyrå. (2008, 10. oktober). Kristina Kvarv Andreassen

<https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/nye-betegnelser-om-innvandrere>

Thorbjørnsrud, B. (2017). Kulturelle fortolkningsrammer. I E. Brodtkorb & M. Rugkåsa (Red.), *Mellom mennesker og samfunn: Sosiologi og sosialantropologi for helse- og sosialprofesjonene* (2. utg., s. 201-235). Gyldendal Akademisk

Thorbjørnsrud, B. (2017). Kultur, helse og sykdom. I E. Brodtkorb & M. Rugkåsa (Red.), *Mellom mennesker og samfunn: Sosiologi og sosialantropologi for helse- og sosialprofesjonene* (2. utg., s. 241-268). Gyldendal Akademisk.

Qureshi, N. A. (2009). Kultursensitivitet i profesjonell yrkesutøvelse. I K. Eide, N. A. Qureshi, M. Rugkåsa & H. Vike (Red.), *Over profesjonelle barrierer: Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge*. (s. 206-228). Gyldendal Akademisk.

Østby, L. (2011). «Sånn er de» - om kategorisering og samhandling med etniske minoriteter. I T. A. Ask & B. Berg (Red.), *Minoritetsperspektiver i sosialt arbeid*. (s. 57-75). Universitetsforlaget.

Vedlegg 1: Liste over selvvalgt pensum

Ask, T. A. (2011). Flyktningfaglig praksis i bakkebyråkratiet. I B. Berg & T. A. Ask (Red.). *Minoritetsperspektiver i sosialt arbeid*. (s. 81-99). Universitetsforlaget. (18 sider).

Ben-Ari, A. & Strier, R. (2010). Rethinking Cultural Competence: What Can We Learn from Levinas? *British Journal of Social Work*, 40, 2155-2167. (12 sider).

<https://web-b-ebsochost-com.ezproxy.vid.no/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&sid=74b15041-2ad2-48a3-9d9d-916f22c0eb89%40pdc-v-sessmgr02>

Berg, B. (2011). Fra innvandringspolitikk til mangfoldspolitikk – et bakteppe. I B. Berg & T. A. Ask (Red.). *Minoritetsperspektiver i sosialt arbeid*. (s. 27-53). Universitetsforlaget. (26 sider).

Berg, B. (2011). «Lost in translation?». I B. Berg & T. A. Ask (Red.). *Minoritetsperspektiver i sosialt arbeid*. (s. 223-245). Universitetsforlaget. (22 sider).

Berg, B. & Paulsen, V. (2021). Møter mellom minoriteter og barnevernet – en introduksjon. I B. Berg & V. Paulsen (Red.), *Møter mellom minoriteter og barnevernet*. (s. 11-19). Universitetsforlaget. (8 sider).

Berg, B. & Paulsen, V. (2021). Myter og realiteter – innvandreres møter med barnevernet. I B. Berg & V. Paulsen (Red.), *Møter mellom minoriteter og barnevernet*. (s. 20-34). Universitetsforlaget. (14 sider).

Buzungu, H. F. (2021). Barnevernsmøter uten felles språk. I B. Berg & V. Paulsen (Red.), *Møter mellom minoriteter og barnevernet*. (s. 116-130). Universitetsforlaget. (14 sider).

Bø, B. P. (2010). Barn med minoritetsbakgrunn i barnevernet. I M. S. Kaya, A. Høgmo & H. Fauske (Red.), *Integrasjon og mangfold. Utfordringer for sosialarbeideren*. (s. 189-205). Cappelen Akademisk forlag. (16 sider).

Bø, B. P. (2010). Det flerkulturelle barnevernsarbeidet – utfordringer, erfaringer og kompetansebehov. I M. S. Kaya, A. Høgmo & H. Fauske (Red.), *Integrasjon og mangfold. Utfordringer for sosialarbeideren*. (s. 206-230). Cappelen Akademisk forlag. (24 sider).

Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., Bjørknes, R. & Nygren, L. (2015). Frykten for barnevernet – En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(2), 81-96. (15 sider).

<https://doi-org.ezproxy.vid.no/10.18261/ISSN1891-1838-2015-02-02>

Fylkesnes, M. K. & Netland, M. (2012). God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet: saksbehandlers og foreldres erfaringer. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 89(4), 221-235 (14 sider).

<https://doi-org.ezproxy.vid.no/10.18261/ISSN1891-1838-2012-04-02>

Gracia, E. L. & Berg, B. (2021). Kultursensitivitet er individsensitivitet – erfaringer fra PROKUS-prosjektet i Groruddalen. I B. Berg & V. Paulsen (Red.), *Møter mellom minoriteter og barnevernet*. (s. 98-115). Universitetsforlaget (17 sider).

Jørgensen, H. & van der Weel, J. (2009). Erfaringen fra alternativ til vold. I K. Eide, N. A. Qureshi, M. Rugkåsa & H. Vike (Red.), *Over profesjonelle barrierer: Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge*. (s. 59-78). Gyldendal Akademisk. (19 sider).

Kaya, M. S. (2010). Innledning. I M. S. Kaya, A. Høgmo & H. Fauske (Red.), *Integrasjon og mangfold. Utfordringer for sosialarbeideren*. (s. 13-47). Cappelen Akademisk forlag. (34 sider).

Kaya, M. S. (2010). Innvandrere og integrering – utfordringer i å forstå tilpasningsmønstre. I M. S. Kaya, A. Høgmo & H. Fauske (Red.), *Integrasjon og mangfold. Utfordringer for sosialarbeideren*. (s. 50-95). Cappelen Akademisk forlag. (45 sider).

Kriz, K. & Skivenes, M. (2009). We have very different positions on some issues: how child welfare workers in Norway and England bridge cultural differences when communicating with ethnic minority families. *European Journal of Social Work*, 13(1), 3-18. (15 sider).

<https://doi-org.ezproxy.vid.no/10.1080/13691450903135626>

Mattsson, T. (2014). Intersectionality as a Useful Tool: Anti-Oppressive Social Work and Critical Reflection. *Affilia: Journal of Women and Social Work*, 29(1), 8-17. (9 sider).

<https://doi.org/10.1177/0886109913510659>

Manum, O. A. (2015). Innvandrernes utfordringer til norsk barnevern. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(2), 140-146. (6 sider).

<https://doi-org.ezproxy.vid.no/10.18261/ISSN1891-1838-2015-02-06>

Paulsen, V. & Mohammad-Roe, Y. (2021). Akutte flyttinger blant barn med innvandrerbakgrunn. I B. Berg & V. Paulsen (Red.), *Møter mellom minoriteter og barnevernet*. (s. 82-96). Universitetsforlaget. (14 sider).

Rugkåsa, M., Eide, K. & Ylvisaker, S. (2015). Barnevernsarbeideres møte med barn og familier med minoritetsbakgrunn. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(2), 98-106. (8 sider).

<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2015-02-03>

Rugkåsa, M., Eide, K. & Ylvisaker, S. (2017). Et tve-egget sverd. *Barn*. Vol 35. Nr. 2-3, (s. 121-137). (16 sider).

<https://doi.org/10.5324/barn.v35i2-3.3677>

Lunga, S., Fylkesnes, M. K. & Hagatun, K. (2021). Mellom avmakt og motstand – minoriteten romer sine erfaringer med barnevernet. I B. Berg & V. Paulsen (Red.), *Møter mellom minoriteter og barnevernet*. (s. 57-79). Universitetsforlaget. (22 sider).

Skjesol, I. (2021). Samskapt foreldrestøtte – forebyggende barnevern i familiesenter. I B. Berg & V. Paulsen (Red.), *Møter mellom minoriteter og barnevernet*. (s. 155-170). Universitetsforlaget. (15 sider).

Skytte, M. (2019). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid* (3. utg.). (s. 13-28, kap. 1 og 2). Gyldendal Akademisk. (95 sider).

Qureshi, N. A. (2009). Kultursensitivitet i profesjonell yrkesutøvelse. I K. Eide, N. A. Qureshi, M. Rugkåsa & H. Vike (Red.), *Over profesjonelle barrierer: Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge*. (s. 206-228). Gyldendal Akademisk. (22 sider).

Qureshi, N. A. & Fauske, H. (2010). Barnevernfaglig arbeid med minoritetsetniske familier. I M. S. Kaya, A. Høgmo & H. Fauske (Red.), *Integrasjon og mangfold. Utfordringer for sosialarbeideren*. (s. 233-258). Cappelen Akademisk forlag. (25 sider).

Totalt antall sider: 545 sider.